

Lausunto

22.06.2022

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Kuopion kaupunki kannattaa työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtoa kunnille. Myös järjestämisvastuun siirrolle asetetut tavoitteet ovat pääosin kannatettavia. TE-palvelut 2024 uudistuksen merkitystä kuntien ja alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä vahvistavana uudistuksena ei voi kyllin korostaa. Kuopion kaupunki kuitenkin katsoo, että tavoitteiden saavuttaminen ehdotetulla mallilla on haasteellista. Ehdotettu malli ei siirrä työvoimapalveluiden järjestämisvastuuta kunnille niiden toivomalla tavalla, vaan siinä luodaan uusi kuntapohjainen alueellinen työvoimahallinnon taso. Tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta esitetyn mallin suurin heikkous on siinä, että järjestämis- ja rahoitusvastuu erotetaan toisistaan.

Esitetyn uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan myös työllisyyden edistämisen kokonaisuuteen sisällöllisiä uudistuksia. Kuopion kaupunki tähdentääkin, että vaikka järjestämislain yhteydessä ei ole ollut mahdollista valmistella merkittäviä sisällöllisiä uudistuksia, tulee työvoimapalveluiden uudistamiseen tähtäävä palvelureformi käynnistää välittömästi järjestämislain valmistelutyön jälkeen. Valtiojohtoisen vahvasti säädellyn järjestelmän siirtäminen sellaisenaan kuntiin ei ole tarkoituksenmukaista eikä se palvele tavoitteiden saavuttamista. Uudistuksessa tulisi hakea uudenlaista toimintamallia, jossa kunnilla on aidosti joustoa ja mahdollisuuksia rakentaa työllisyyden edistämisen ekosysteemi asiakaslähtöisesti paikallisiin olosuhteisiin, palveluinnovaatioihin ja kumppanuuksiin parhaiten sopivaksi. On perusteltua, että työttömyysturvaan liittyvistä reunaehdoista ja edellytyksistä säädetään yksityiskohtaisesta yksilöiden oikeusturvan ja yhdenmukaisen kohtelun varmistamiseksi. Sen sijaan palveluprosessi ja lakisääteisten palveluiden sisällöt ja toteuttamisvaihtoehdot kaipaavat nykyistä huomattavasti

enemmän yksilöllistä tarveharkintaa ja joustavuutta. Alueiden ja kuntien erilaisuus tulee huomioida täysimääräisesti, ja kuntiin tulee luottaa palveluiden järjestäjänä ja tuottajana.

Kuopion kaupunki haluaa kiinnittää huomiota myös käynnissä oleviin sote- ja kotoutumislain uudistuksiin, jotka muodostavat merkittävät sidos- ja vaikutuspinnat TE-palvelut 2024 uudistuksen kanssa. Ilman sote- ja kotoutumislain uudistusten onnistunutta toteutumista ja liittymistä TE-palvelut 2024 uudistukseen, vaikeutuu esityksen tavoitteiden saavuttaminen merkittävästi. Esimerkiksi työttömänä työnhakijana on paljon sellaisia henkilöitä, joiden mahdollisuudet työllistyä ovat merkittävästi rajoittuneet tai jopa kadonneet työkyvyn heikkenemisen vuoksi. Kannustava rahoitusmalli jättää työttömyysturvan taloudelliset vastuut näistäkin henkilöistä vain kunnille, vaikka kunnat ovat täysin riippuvaisia työllisyyspalveluissaan hyvinvointialueiden työkykyä tukevista ja edistävästä palveluista. Kuopion kaupunki pitää tätä selkeänä epäkohtana uudistuksessa ja esittää, että hyvinvointialueille tulee säätää kannustimet osatyökykyisten työkyvyn edistämiseksi ja työvoimaviranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön takaamiseksi.

Tavoitteiden saavuttamiseksi laissa säädettyjen tehtävien resurssointi on myös määriteltävä sellaiseksi, että niiden avulla voidaan selvittää ko. tehtävistä, kuten esimerkiksi 2.5.2022 voimaan tulleesta pohjoismaisesta työvoimapalvelumallista. Jo nyt tiedetään, että pohjoismaiselle työvoimapalvelumallille (POMA) kohdennetut lisäresurssit ovat täysin riittämättömät lain mukaisen asiakasprosessin hoitamiseen.

Kunnille siirtyvä uusi valtiosuustehtävä on myös rahoitettava tosiasiallisten kustannusten mukaisesti niin, että kunnat voivat selviytyä ko. tehtävistä riippumatta asiakasrakenteesta (väestön ikääntyminen ja rakennetyöttömyys) tai vallitsevasta työllisyys- ja suhdanneilanteesta. Lisäksi kannustavan rahoitusmallin tulee huomioida suhdannevaihtelut niin, etteivät kunnat joudu taloudelliseen ahdinkoon tilanteessa, jossa avoimia työpaikkoja ei ole tarjolla.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Esityksen keskiössä on työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtäminen kunnille. Kuopion kaupunki pitää työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisen siirtämistä kunnille oikeana ratkaisuna ja esitettyä kokonaisuudistusta välttämättömänä. Toivottujen työllisyysvaikutusten saavuttamiseksi on perusteltua, että viranomaistyö ja palvelut siirretään kokonaisuutena lähelle asiakasta. Kunnilla on Suomessa paras ymmärrys asukkaistaan, paikallisista elinvoimatekijöistä ja elinkeinorakenteesta sekä toimijakentästä. Kuntaekosysteemin laaja-alainen hyödyntäminen tuo lisäarvoa sekä työnhakijoille että työnantajille ja edistää näin työllisyyttä. Huomionarvoista on, että kunnat pystyvät toiminnallaan vaikuttamaan sekä työvoiman kysyntään (mm. investoinnit) että työvoiman tarjontaan (työllisyys-, koulutus- ja kotoutumispalvelut). Paikallisilla palveluinnovaatioilla voidaan turvata palvelujärjestelmän nopeus, ketteryys, tehokkuus ja vaikuttavuus.

Kunnilla on vahvaa osaamista ja pitkäaikaista kokemusta erilaisten hankintojen toteuttamisesta. Työvoimapalvelujen hankinnan kytkeminen kuntien hankintayksiköiden toimintakenttään tuo niihin

tehokkuutta ja varmistaa tarvittavan hankintaosaamisen. On ensiarvoisen tärkeää, että hankinnoissa hyödynnetään kaikkia hankintalain suomia mahdollisuuksia ja säilytään niissäkin asiakaslähtöisyys, ketteryys ja joustavuus. Kuopiossa on hyviä kokemuksia mm. dynaamisten sähköisten hankintajärjestelmien käytöstä. Näitä hyviä käytäntöjä on mahdollista laajentaa koko työvoimapalveluihin, kun ne siirtyvät kuntien vastuulle.

Työvoimapalvelujen hajauttaminen kuntiin tuo mukanaan myös riskejä. Kuopion kaupunki katsoo, että uudistukseen liittyvässä keskustelussa on perustellusti nostettu esille pienten kuntien mahdollisuuksista selvitä kasvavista velvoitteista. Nämä riskit ovat kuitenkin taklattavissa kuntalain mukaisten yhteistyömallien kautta palvelutuotannossa. Työvoiman liikkuvuus saadaan puolestaan turvattua valtakunnallisen palvelualustan avulla.

Esitetty uudistus ei poista kaikkia nykyisiä ongelmia. Valtakunnalliseksi haasteeksi on noussut palveluntuottajien saaminen Suomen joka kolkkaan, erityisesti vähäväkisille alueille. Ongelman selättämiseksi tarvitaan rahallisia panostuksia, eikä hinnalla kilpailuttaminen ole välttämättä hyvä vaihtoehto. Sen sijaan tarvitaan sellaisia hankintamalleja, joilla voidaan tukea paikallisten pienten toimijoiden mukaan pääsyä ja palveluliiketoiminnan pitkäjänteistä kehittämistä.

Nykyiseen ja tulevaan järjestelmään kuuluu myös osaavan henkilöstön saatavuuteen liittyviä riskejä. Akuutein henkilöstöpula koskee psykologeja, mutta tulevaisuudessa väestön ikääntyessä ja työvoiman määrän pienentyessä isossa osaa Suomea tulee henkilöstöriskit kasvamaan myös muissa työvoimapalveluissa. Henkilöstöriskien selättämiseksi tarvitaan kuntien välistä yhteistyötä ja laajempia osaajapooleja sekä laadukasta johtamista. Työvoimapalveluiden selkeä etu on, että se on osittain toteutettavissa myös etätöinä.

Osa esityksen ehdotuksista ja rajauksista on ristiriidassa uudistuksen tavoitteiden ja haettavien vaikutusten kanssa. Vaikka työvoimapalveluiden järjestäminen halutaan siirtää kunnille, käytännössä vain Manner-Suomen 26 suurinta kuntaa voisivat saada järjestämisvastuun itselleen. Kaikkien muiden kuntien tulisi muodostaa työssäkäyntialueiden pohjalta ns. työllisyysalue, jolle järjestämisvastuu tosiasiallisesti siirtyisi. Puhtaasti kuntavetoisen mallin sijaan oltaisiin siis luomassa uusi aluetaso. Kuopion kaupunki ei kannata esitettyä ratkaisumallia vaan katsoo, että järjestämisvastuun tulisi siirtyä kaikille kunnille. Uudistuksen onnistumisen kannalta on keskeistä, että valta, vastuu ja resurssit ovat yhdellä ja samalla toimijalla – kunnalla. Kokonaisuutta ajatellen työvoimapalvelujen mahdollistava lainsäädäntö, kuntien taloudellinen vastuu työttömyydestä ja kyky vaikuttaa työllisyyden kehitykseen tulisivat olla esitystä paremmin tasapainossa.

Kuntien järjestämisvastuulle siirrettävät tehtävät esitetään rahoitettavaksi yleiskatteellisen valtionosuuden kautta. Koska kyseessä olisi kunnille uusi valtionosuustehtävä, esitetään siihen myönnettäväksi kunnille täysimääräinen rahoitus. Kuopion kaupunki kannattaa esitystä ja pitää hyvänä, että valtio sitoutuu korvaamaan tehtäväsiirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisenä. Kuopion kaupunki pitää kuitenkin valtionosuuden muodostumiseen liittyvää esitystä kunnille

riskialttiina ja suhdanneherkkänä mallina. Lisäksi kuntasektorin palkkatukeen ja veloitetyöllistämiseen esitetyt muutokset romuttaisivat työvoimapalveluiden rahoituspohjaa. Kuopion kaupunki on esittänyt VOS-kriteereihin muutoksi kohdassa Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta.

Esitys pitää sisällään laajan muutoksen kuntien työttömyysturvan maksuosuuksien muodostumiseen. Esityksen mukaan kuntien rahoitusosuutta laajennettaisiin työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahaa sekä peruspäivärahan suuruista osaa ansiosidonnaisesta päivärahasta. Rahoitusvastuuta aikaistettaisiin ja porrastettaisiin niin, että maksuosuus kasvaisi työttömyyden pitkittyessä. Rahoitusvastuun laajeneminen toteutettaisiin kunnille kustannusneutraalisti erillisen kompensaation avulla.

Kuopion kaupunki katsoo, että kuntien rahoitusvastuiden kasvattamiseen esitetyllä tavalla liittyvät merkittävät riskit kuntien taloudelle, sillä se siirtää suhdannevaihteluista aiheutuvat riskit kokonaan valtiolta kunnille. Lisäksi staattiseksi säädetty kompensaatiomalli jättää kokonaan huomioimatta positiivisesta väestökehityksestä kasvaville kaupungeille aiheutuvat lisäkustannukset. Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että työttömyysetuuksien kompensaatiomallia tarkennetaan kohdassa Laki kunnan peruspalveluiden valtionosuuksista esitetyllä tavalla.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Tiivistelmä keskeisistä vaikutuksista ja uudistuksen riskeistä

Uudistuksen toteutuessa kuntien tehtävät kasvaisivat ja valtion tehtävät työvoimapalvelujen järjestämisessä vähenisivät huomattavasti. Kunnille siirtyisi pääosa työ- ja elinkeinotoimistojen tarjoamista palveluista, joihin nykyisin käytetty rahoitus kohdennettaisiin kuntien valtionosuuksiin. Rahoitusmalli itsessään on erittäin haasteellinen, kun se otetaan käyttöön samanaikaisesti hallinnollisen siirron toteutuessa. Rahoitusmalli osana valtionosuusjärjestelmää on varsin monimutkainen, joten sen toimivuus ohjauskeinona voi olla epävarmaa.

Esitykseen sisältyvän riskiarvion mukaan uudistuksen merkittävimmät riskit liittyvät työvoimaviranomaisen tehtäviin, tietojärjestelmiin, tiedolla johtamisen ja strategisen tason riskeihin sekä kustannuksiin. Esitykseen sisältyy mm. valtion tehtäväksi jääviä tehtäviä, jotka osaltaan aiheuttavat työllisyydenhoidon palvelujen ja prosessien pirstaloitumista. Kuntien taloudelliset vastuut lisääntyvät merkittävässä määrin mm. kannustavan rahoitusmallin johdosta.

Esitetyn uudistuksen rahoitusmalliin liittyvä merkittävä riski kunnan talouden tasapainolle. Laskennallinen siirtyvien kustannusten korvaaminen valtionosuusjärjestelmässä heikentää joidenkin kuntien talouden tasapainoa. Työttömyysetuuksien kompensaatio ja tasausmenettelyn määrittäminen poikkileikkaustilanteessa heikentää sellaisten kuntien talouden tasapainoa, joissa on jo ennestään suuri rakenteellinen työttömyys ja joissa pitkäaikaistyöttömyyden ratkaisu työllistämistoimilla on epätodennäköistä.

Vaikutukset kuntien talouteen

Esityksen kuntakohtainen kustannusten nykytila on muodostettu laskennallisesti, koska työvoimapalveluita ei nykyisin järjestetä kuntakohtaisesti. Kustannustiedon kuntakohtaiseen jakautumiseen liittyy hyvin paljon epävarmuutta. Uudistuksessa pitäisi varautua korjaamaan ns. valuviat mahdollisimman ketterästi.

Kuntien, kuntayhtymien ja niiden konserniyhteisöjen työllistämistoiminnan rajaaminen työllistämistä edistävien palveluiden ulkopuolelle vaikuttaa merkittävästi kuntien valtionosuuksien kertymään laajan työttömyyden kriteerin kautta. Palkkatuella työllistetyt henkilöt lisäävät kriteerin kasvaessa yksittäisen kunnan saamaa valtionosuusrahoitusta, lain ehdotukset pienentävät sitä. Huomion arvoista on, että nykytilanteessa noin 35–40 prosenttia palkkatuella työllistetyistä henkilöistä on työskennellyt kunnissa, joten vaikutus on merkittävä. Kuopion kaupunki edellyttää, että tämä epäkohta lakiesityksessä korjataan.

Aiemmin palkkatuella kuntiin palkattujen henkilöiden tilastointia pitäisi kehittää siihen suuntaan, että nämä henkilöt laskettaisiin osaksi laajan työttömyyden kriteeriä sekä heistä aiheutuvat kustannukset laskettaisiin ja raportoitaisiin sovitulla tavalla valtiolle osaksi lakisääteisiä palveluita. Samalla kustannukset kirjautuisivat osaksi valtionosuuspohjaa. Näin kunnilla olisi edelleen kannustin palkata vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä palkkalistoilleen, eikä se aiheuttaisi vääristymää rahoitusjärjestelmään. Nykyisen kuntien palkkatukityöllistämisen kaltaisen työllistämismuodon statuksen lisääminen lainsäädäntöön olisi perusteltua myös siksi, että kunnat voivat osoittaa tarjoavansa palvelua heikossa työmarkkina-asemassa oleville täyttämällä tällä lain vaatimuksia palveluiden järjestämisestä ja niiden yhdenvertaisuudesta. Tämän kuntiin työllistämisen statuksen tulisi mahdollistaa nykyisen järjestelmän kaltaisen varsinaisen palkkatuen myöntämisen mahdollisuuden jatkopolkuna esimerkiksi työllistettäessä henkilöä yksityiselle työnantajalle. Tämä vahvistaisi henkilöiden kiinnittymistä avoimille työmarkkinoille.

Esityksen mukaan henkilöasiakkaiden asiointi on mahdollista myös muualla kuin kotikunnan työllisyysalueella ja kotikunta on velvollinen maksamaan asiointista korvausta sille työllisyysalueelle, jossa asiointi tapahtui. Samoin jos henkilöasiakas valitaan ja aloittaa esimerkiksi toisen työllisyysalueen hankkimassa työvoimakoulutuksessa, niin kotikunta maksaa koulutuspaikasta aiheutuneet kustannukset. Käytännössä kunta ei pysty vaikuttamaan kustannusten syntymiseen, vaan kunnalle jää esitetyissä tapauksissa pelkästään maksajan rooli. Lainsäädäntöön pitää sisällyttää mekanismeja tilanteen korjaamiseksi.

Valmennuksen yksikköhintana on käytetty vuoden 2019 hintaa, joka on muodostettu jakamalla valtakunnan tason kokonaiskäyttö valtakunnallisella valmennuksessa olleiden henkilöiden määrällä. Näkemyksemme mukaan yksikköhintaa olisi pitänyt vähintäänkin korottaa indekseillä.

Uudistuksen vaikutukset kuntien talouden tasapainoon sellaisissa kunnissa, joissa jo sote-uudistus heikentää tasapainoa, voi johtaa kestävämpään taloustilanteeseen ja kriisikuntakriteerien täyttymiseen. Kustannusten korvaaminen ja tasausmenettely tulee tarkastella vuosittain valtionosuusjärjestelmässä. Kunnissa, joissa uudistus vaikuttaa talouden tasapainoa heikentävästi, uudistus johtaa veronkorotuspaineisiin.

Vaikutukset kuntien toimintaan

Valtion kanssa käytävien yhteistoimintaneuvottelujen jälkeen selviää kunnan organisaatioon valtiolta siirtyvän henkilöstön määrä. Joka tapauksessa työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisestä kuntien vastuulle aiheutuisi kunnille hallinnollista työtä, muutoksia organisaatiossa sekä tieto- ja johtamisjärjestelmissä. Muutokset koskisivat erityisesti palvelurakennetta, yhteistyötä ja palveluiden järjestämistä. Muutokset tulisi käsitellä yhteistoiminnassa. Muutoksen onnistunut toteuttaminen edellyttää pitkäaikaista yhteistyötä valtion/alueellisen TE-toimiston ja henkilöstöä vastaanottavan kunnan välillä. Tämä edellyttää molemmin puolista ja avointa keskustelua niin siirtyvistä työtehtävistä kuin henkilöstöstä.

Järjestämislain valmistelun yhteydessä ei ole ollut mahdollisuutta tehdä lain mukaisen viranomaistyön ja palveluiden seikkaperäistä uudistamista, vaikka se olisi ollut eittämättä tarpeellista. Kuopion kaupunki esittää, että työvoimapalveluiden uudistaminen / palvelureformin valmistelu aloitettaisiin välittömästi järjestämislain valmistelun jälkeen. Palvelureformin lähtökohtana tulisi olla palveluiden laaja-alainen, joustava ja räätälöity kehittäminen suhteessa muuttuviin asiakatarpeisiin ja toimintaympäristöön. Työvoimapalveluiden järjestäjällä tulee olla aito mahdollisuus vaikuttaa palveluiden järjestämistapoihin ja sisältöihin. Samalla on myös turvattava tarvittavien asiakastietojen luovuttaminen mahdollisille palveluntuottajille tai työllisyshankkeille. Kuopion kaupunki myös tähdentää, että kaikki kuntien järjestämät työllisyyspalvelut tulisi saattaa asiakkaan näkökulmasta samanarvoiseksi (kulukorvaus) sekä lukea työllistymistä edistäväksi palveluksi (vaikutus aktivointiasteeseen). Tämä on perusteltua siksi, että kaikki kunnan työllisyyspalvelut järjestetään uudistuksen jälkeen yleiskatteellisen valtionosuuden turvin eikä pelkoa sosiaali-, kuntoutus- tai terveystyöpalveluihin liittyvän rajapinnan hämärtymisestä enää ole.

Monialaiset palvelut

Esityksessä arvioidaan TYP-toiminnan vaikuttavuutta yleisellä tasolla. Vaikuttavuusarvioinnissa painottuvat TYPin asiakasmäärät ja asiakasprofiili. Tarjotut palvelut ja niiden vaikutukset asiakkaiden tilanteeseen jäävät sen sijaan vaikuttavuusarvioinnissa huomiotta tai vähälle huomiolle.

Vaikuttavuusarvioinnin näkemys siitä, että TYP-asiakkuuden päättymisen syynä ei saisi olla asiakkaan työllistyminen ei ole perusteltu. TYP-asiakkaan työllistyminen avoimille työmarkkinoille on useimmiten pitkä prosessi ja seurausta monista TYPissä asiakkaalle tarjotuista palveluista. Monet asiakkaat tarvitsevat myös työllistymisvaiheessa erityistä tukea, jota he saavat TYPissä sekä palvelujen yhteensovittamista. Työllistymisessä, kuten monissa muissakin asiakkuuden päättymissyissä, on kyse TYP-toiminnan vaikutuksista ja asiakkaiden tilanteiden saamisesta TYPin palveluiden avulla eteenpäin.

Vaikuttavuusarvioinnissa kiinnitettiin huomiota myös asiakkuuden päättämiseen, jos asiakkaan tilanteessa ei ole saatu aikaan muutosta. Monialainen työskentely ei kuitenkaan ole kaikkien asiakkaiden kohdalla oikea-aikaista asiakkaan palvelutarpeen ollessa esimerkiksi sotepalveluissa.

Vaikutukset julkisen työvoima- ja yrityspalvelujen henkilöstöön

Esityksen mukaan siirto kuntiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Kunta olisi velvollinen noudattamaan valtion työ- ja virkaehtosopimusta siirtohetkellä voimassa olevan sopimuskauden loppuun. Tämän jälkeen henkilöstö siirtyisi kuntia koskevan sopimuksen piiriin. Lakiesityksen vaikutusten perustelujen mukaisesti siirtyminen tarkoittaa muutoksia siirtyvän henkilöstön palkkaukseen ja työehtoihin. Asia on tuotava selkeästi esille siirtyvälle henkilöstölle. Kahden erilaisen työ- ja virkaehtosopimuksen soveltaminen aiheuttaa kuntiin tilanteen, jossa samaa työtä tekevä henkilöstö saa eri perusteiden ja eri suuruista palkkaa. Tämä lisää epäselvyyksiä ja vaikuttaa työhyvinvointiin.

Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksessä todetaan, että palveluverkoston ja työvoimaviranomaisten palvelupisteiden määrän mahdollisella lisääntymisellä voisi olla myönteisiä vaikutuksia heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien, vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja maahanmuuttajien asemaan sekä heidän käyttämiinsä palveluihin. Käytännössä uudistuksen myötä muodostettavat työllisyysalueet muodostuvat suuremmiksi mitä nykyisten TE-toimistojen toiminta-alueet ovat. Merkittävin syy tähän on kytkös työmarkkina-alueeseen ja työssäkäyntialueeseen. Jos tämä kytkös poistettaisiin, niin silloin voisi toteutua esityksessä todettu palvelupisteiden määrän lisääntyminen riittävien taloudellisten reunaehtoisten puitteissa.

Tietoyhteiskuntavaikutukset ja tiedonhallinnan muutokset

Esityksen vaikuttavuusarvioinnissa on nostettu esille palvelujärjestelmän hajauttamisesta todennäköisesti syntyvät tietojärjestelmien ja asiakastietovarantojen (sekä henkilöasiakkaat että työnantaja-asiakkaat) kehittämistarpeet kuntien autonominen asema huomioiden. Kuopion kaupunki yhtyy tähän näkemykseen ja korostaa, että KEHA-keskuksen ja kuntien yhteistyö

järjestelmäkehityksessä tulee huomioida myös lainsäädännössä. Ei ole mahdollista tehdä ko. kehittämistyötä ilman kuntien näkökulmien ja tarpeiden huomioimista.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamismuutokset*:

Järjestämismuutokset

Esityksessä todetaan (vaihtoehto 1), että perinteinen tapa säätää kuntien tehtävistä olisi antaa järjestämis- ja rahoitusvastuu kaikille kunnille. Kunnat voisivat päättää järjestävätkö palvelut itse vai kuntalain mukaisessa yhteistoiminnassa haluamallaan tavalla julkisen vallankäyttö hallintotehtävissä kuitenkin huomioiden. Kuopion kaupunki kannattaa tätä vaihtoehtoa uudistuksen toteuttamiseksi.

Kuopion kaupunki ymmärtää lakiesityksessä ja siihen liittyvässä keskustelussa esiin nostetun huolen uudessa vaativassa valtionosuustehtävässä onnistumisesta ja riittävän leveistä hartioista. Myös huolet asiakkaiden oikeuksien ja yhdenvertaisten palvelujen toteutumisesta ovat perusteltuja. Ne eivät kuitenkaan estä järjestämismuutosten siirtämistä jokaiseen kuntaan. Kuopion kaupunki esittää, että kuntien järjestämismuutosten rinnalle luotaisiin ohjausmekanismi, jonka avulla palvelutuotanto ohjattaisiin riittävän vahvan osaamispoolin varaan. Minimivaatimuksena osaamispoolissa tulisi olla sellainen henkilöstömäärä ja osaaminen sekä varmuus ns. perustyön (henkilöasiakkaan asiakasprosessin hoitaminen perustilanteissa) toteuttamiseen myös tilanteissa, jossa henkilöstöä on poissa esim. sairauksien, lomien, vanhempainvapaiden tms. johdosta tai tilanteissa, joissa asiakasmäärät kasvavat kohtuullisesti suhdannevaihtelujen vuoksi. Tarkkarajaista työvoimaan perustuvaa määritelmää ei tässä kokonaisuudessa asetettaisi, vaan tarkastelukohteena tulisi olla henkilöstön, asiakasmäärien ja hallittavana olevien tehtävien suhde, joka voi vaihdella kuntakohtaisesti yhteistyömalleista riippuen.

Erityisosaamista vaativien tehtävien (esim. alkavien yrittäjien palvelut, kotouttaminen, kansainvälisten osaajien rekrytointi, hankintojen suunnittelu ja toteuttaminen) hoitamiseksi kuntien tulisi hakea laajempaa, mahdollisesti jopa maakunnallista, yhteistyöaluetta. Kuopion kaupungin näkemyksen mukaan erityisosaamista vaativissa tehtävissä tällaisten laajojen yhteistyöalueiden ja uudenlaisten yhteistyömallien syntymistä edesauttaisi se, että jokainen kunta kantaa järjestämismuutosten itse, mutta palvelutuotanto voidaan keskittää yhteiseen osaamispooliin. Palvelutuotannon rakentamiseen liittyvästä ohjauksesta Suomessa on jo kokemusta mm. sosiaali- ja terveyspalveluista, ja näitä kokemuksia voitaisiin hyödyntää myös työvoima- ja yrityspalveluiden palvelutuotantoa koskevan ohjausmekanismin suunnittelussa.

Kuntien sitoutumisen ja kuntien välisen yhteistyön onnistumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että kunnat voivat vapaasti sopia yhteistyöstä omilla työssäkäynti- ja talousalueillaan. Siksi kaikki kuntalain suomat mahdollisuudet tulee säilyttää yhteistoiminnan vaihtoehtoina. Olemassa olevat yhteistyöalueet, -rakenteet ja -mallit tulee voida säilyttää osana syntyvää palveluekosysteemiä myös silloin, kun ne eivät pohjaudu säädettyihin työvoimapohjavaateisiin tai Tilastokeskuksen määrittelemiin työssäkäyntialueisiin (esimerkiksi useiden kuntien yhteiset elinkeino-yhtiöt).

Kuopion kaupunki ei pidä myöskään tarkoituksenmukaisena järjestämisvastuun siirtämistä vain laissa säädettäville kunnille (toteuttamisvaihtoehto 3). Suomessa tulee hakea ratkaisua, joka on yhtenäinen sekä työnhakijoiden että työnantajien kannalta riippumatta siitä, minkä kunnan alueella asuu tai toimintaa harjoittaa.

Valtionosuusrahoitus kunnan järjestämisvastuulle siirtyviin työvoimapalveluihin

Uudistuksessa siirretään pysyvästi tehtäviä kuntien vastuulle. Rahoituksen kompensatio tulee tällöin hoitaa valtionosuutena. Muissa esitetyissä malleissa ei voida taata rahoitusta, etenkin verotulojen suhdannevaihteluiden vuoksi.

Kuntalaskutuksen vaihtoehdot

Kuopion kaupunki pitää hyvä ratkaisuna mallia, jossa Kela laskuttaa työttömyysturvan rahoitusosuuden kunnilta jälkikäteen. Kuopin kaupunki pitää erityisen tärkeänä prosessin sujuvuutta ja nopeaa tiedonsaantia laskutuksen kohteena olevista henkilöstä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

Lakiesitykseen sisältyy useita asetuksenantovaltuutuksia. Asetuksella säädettäisiin mm. työvoimapalveluiden järjestämistä koskevasta suunnitelmasta, henkilön kotikunnan velvollisuudesta korvata työvoimaviranomaiselle kustannukset jos hän käyttää muun kuin kotikunnan työvoimaviranomaisen palveluita, valtakunnallisista tavoitteista, neuvottelukunnasta ja alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelujen järjestämisestä ja sisällöstä, työllistymissuunnitelmasta sekä useiden työllistymistä edistävien palveluiden tarkennuksista ja rajauksista.

Kuopion kaupunki katsoo, että ehdotettujen tarkennusten säätäminen asetuksilla on perusteltua. Kuntia tulee kuitenkin kuulla tässäkin säätämistyössä etupainotteisesti.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

TE-palvelut 2024 uudistuksen toimeenpano vaatii systemaattista muutosjohtamista sekä vahvaa kuntien ja TE-hallinnon toimijoiden yhteistyötä. Kuopion kaupunki pitää tärkeänä esitetyn muutosohjelman toteuttamista. Valtakunnan tasolla toteutettavan ohjelman lisäksi tulisi tukea myös paikallistasolla tehtävää muutostyötä. Keskiössä tulisi olla ekosysteemien rakentamisen ohella vahva henkilöstön muutostuki sekä TE-hallinnossa että kunnissa. Huomionarvoista on, että kunnat tarvitsevat tähän muutoksen suunnittelu- ja valmistelutyöhön sekä henkilöstön muutostukeen myös lisärahoitusta.

Henkilöstösiirrot TE-toimistoista, ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksista kuntiin oltaisiin esityksen mukaan tekemässä liikkeenluovutuksella. Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että kunnat otetaan pikaisesti mukaan suunnittelemaan erityisesti TE-toimistoissa vuosien 2022-2024 aikana tapahtuvia rekrytointeja. Tämä on tärkeää siksi, että kuntien järjestämistehtävien rahoitus muuttuu siirtymäajan jälkeen laskennalliseksi eikä perustu TE-toimistosta siirtyvän henkilöstön tosiasiallisiin kustannuksiin. Riskinä on, että joidenkin TE-toimistojen alueilla siirtyvää henkilöstöä on enemmän kuin rahoituspohjan valmistelussa on arvioitu. Uudistuksen valmistelussa tulee kaikin keinoin välttää synnyttämästä tilannetta, joka johtaisi järjestämisvastuun siirron jälkeisiin henkilöstön vähennystarpeisiin. Tiedot siirtyvistä henkilömääristä ja henkilöstörakenteesta (tehtävänimikkeittäin) tarvittaisiin kuntiin mahdollisimman pikaisesti, vaikka tiedot yksittäisistä siirtyvistä henkilöistä onkin mahdollista saada vasta yt-kierrosten jälkeen.

Esityksessä siirtymäajaksi on kirjattu 3 vuotta. Ensimmäinen vuosi tarkoittaisi joulukuuta 2024, joten käytännössä siirtymäaika koskisi vuosia 2025-2026. Kahden (2) vuoden siirtymäaika näin suuressa rahoitusmallin uudistuksessa on lyhyt. Kunnille korvataan työvoimapalveluista aiheutuvat kustannukset laskennallisen valtionosuusjärjestelmän kautta. Siirtymäajalla ensimmäisenä vuonna laskennallinen osuus olisi 25 % ja toisena vuonna 50 %. Kunnat ovat kuitenkin velvoitettuja ottamaan vastaan kaikki TE-hallinnon osoittamat henkilöt, joten riskinä on, että rahoituksen ja siirtyvän henkilöstön epäsuhtaa joudutaan korjaamaan joko henkilöstöä vähentämällä tai siirtämällä rahoitusta ostopalveluista ja/tai työllistämistoimista.

TE-palvelut 2024 uudistuksessa on kysymys valtavasta uudistuksesta, jossa järjestämisvastuun muutoksen lisäksi on kysymys toimintatapauudistuksesta. Perinteisen TE-toimiston sijaan työvoimapalvelut tuottaisi jatkossa kuntapohjainen palveluekosysteemi. Uudenlainen lainsäädäntö ja toimintakulttuuri edellyttää pitkäjänteistä henkilöstön osaamisen kehittämistä. Toimintatapauudistuksessa on Kuopion kaupungin näkemyksen mukaan tärkeää, että sekä kunnissa olevan että liikkeenluovutuksella siirtyvän henkilöstön työnkuvat voidaan määritellä joustavasti uuteen toiminnalliseen kokonaisuuteen istuviksi. On selvää, että kunnissa tarvitaan TE-hallinnosta tulevien työntekijöiden osaamista ja että tämä osaaminen halutaan valjastaa parhaalla mahdollisella tavalla asiakkaiden hyödyksi. Pelkoa siitä, että joku joutuisi tekemään työtä, johon hänellä ei ole osaamista, tulisi muutostuen avulla pystyä häivyttämään.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

Kuopion kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen perustuslain ja säätämisyjärjestyksen suhteeseen liittyen. Keskeistä on kunnioittaa yhdenmukaisesti kaikkien kuntien järjestämisvastuuta valtionosuustehtävissä sekä itsehallintoa ja mahdollisuutta järjestää vastuullaan olevat palvelut parhaalla mahdollisella tavalla. Kuopion kaupunki pitää esitettyä työ- ja elinkeinoministeriön valvontaroolia ja neuvottelumenettelyä poikkeuksellisena sekä valtionosuustehtävään suhteutettuna ylimitoitettuna. Kuopion kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen siitä, että ko. esitykset ovat kyseenalaisia perustuslain takaaman kunnallisen itsehallinnon kannalta.

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Ei kommentoitavaa

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Työvoimapalveluiden järjestäminen halutaan siirtää kunnille, mutta käytännössä vain Manner-Suomen 26 suurinta kuntaa voisivat saada järjestämisvastuun itselleen. Kaikkien muiden kuntien tulisi muodostaa työssäkäyntialueiden pohjalta ns. työllisyysalue, jolle järjestämisvastuu tosiasiallisesti siirtyisi. Puhtaasti kuntavetoisen mallin sijaan oltaisiin siis luomassa uusi aluetaso. Kuopion kaupunki ei kannata esitettyä ratkaisumallia vaan katsoo, että järjestämisvastuun tulisi siirtyä kaikille kunnille. Uudistuksen onnistumisen kannalta on keskeistä, että valta, vastuu ja resurssit ovat yhdellä ja samalla toimijalla – kunnalla. Kokonaisuutta ajatellen työvoimapalvelujen mahdollistava lainsäädäntö, kuntien taloudellinen vastuu työttömyydestä ja kyky vaikuttaa työllisyyden kehitykseen tulisivat olla esitystä paremmin tasapainossa.

Kuopion kaupunki vastustaa esitettyä palveluita koskevan järjestämis- ja rahoitusvastuun erottamista toisistaan. Esitetty työttömyysturvan uudenlainen rahoitusmalli loisi itsessään kaiken kokoisille kunnille vahvan kannustimen, jopa pakon, järjestää tulevaisuuden työvoimapalvelut asiakaslähtöisesti, vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti. Tarvittavan osaamisen hankkiminen jokaiseen kuntaan ei olisi mahdollista talouden eikä osaavan työvoiman saatavuuden ongelmista johtuen. Lisäksi vaatimus yhdenvertaisista palveluista ohjaisi kunnat vapaaehtoisesti hakeutumaan yhteistyöhön niiden palveluiden kohdalla (esim. ostopalvelut, koulutukset, maahanmuuttajien palvelut yms.), joissa tarvittaisiin leveämpiä hartioita ja syvempää osaamista. Järjestämisvastuun antamisella jokaiselle kunnalle varmistettaisiin elinvoima-, työllisyys-, yritys- ja koulutuspalvelujen integroituminen kunnan ekosysteemiin. Samalla kaikki Suomen kunnat pidettäisiin uudistuksessa aktiivisina ja vastuullisina toimijoina. Työllisyyden edistäminen osana kuntien elinvoimatyötä on ensisijainen tavoite kaikkialla Suomessa ja sitä tulee kunnioittaa kunnan koosta riippumatta.

Kuopion kaupunki katsoo, että esityksessä työllisyysalueen vaateena pidetylle 20 000 työvoimapohjalle ei esitetä riittäviä perusteluja eikä sitä näin ollen pidä jättää työllisyysalueen työvoimapohjan vaatimukseksi. Herää kysymys, mihin juuri kyseinen määrittely perustuu? Mikäli esitetystä työvoimapohjan vaateesta kuitenkin pidettäisiin kiinni myös lopullisessa lakipaketissa,

tulee ko. vaateen täyttävien 26 kunnan asema määritellä lainsäädännössä yksiselitteisesti. Lakiesitys lähtee siitä, että ko. kunnat saisivat järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti. Kuopion kaupunki kannattaa tätä määrittelyä. Esitykseen kirjatut vaatimukset työssäkäyntialueen yhtenäisyydestä ja maantieteellisestä yhteydestä kumoaisivat kuitenkin käytännössä keskuskaupunkien mahdollisuudet toimia itsenäisesti. Useissa työ- ja elinkeinoministeriön edustajien puheenvuoroissa eri yhteyksissä on korostettu, ettei ministeriö tulisi hyväksymään keskuskaupunkien irtautumista työllisyysalueista itsenäiseksi toimijaksi (ns. reikäleipämalli). Kuopion kaupunki kysyy, miksi lakiesityksen kirjaukset ovat keskenään näin ristiriitaiset? Kuopion kaupunki korostaa, että kunnilla tulee olla itsehallintonsa nojalla päätöksenteko-oikeus siitä, miten ne työllisyyspalvelunsa järjestävät – yksin vai yhdessä joidenkin muiden kuntien kanssa.

Esityksessä annettaisiin valtioneuvostolle suuri päätäntävalta työllisyysalueita määriteltäessä. Tilanteissa, joissa kunnat eivät pääsisi yksimielisyyteen työllisyysalueen muodostamisesta, hallintomallista, kustannusten jaosta ja muista alueen perustamiseksi tarpeellisista asioista, valtioneuvostolla olisi ko. asioiden päätöksentekovalta. Kuopion kaupunki pitää tällaista päätöksenteko-oikeutta ylimitoitettuna. Valtioneuvostolla ei tule olla mahdollisuutta päättää yksipuolisesti työllisyysalueen hallintomallista, kustannusten jaosta tai muista asiaan liittyvistä seikoista. Sellaista lainsäädäntöä ei tule laatia, jossa jotkut kunnat voidaan pakottaa liittymään kuntayhtymään vasten tahtoaan tai jossa esimerkiksi vastuukuntana toimivalla keskuskaupungilla ei olisi mahdollista määritellä toiminnastaan perittäviä korvauksia tosiasiallisiin / todennettaviin kustannuksiin pohjautuen. Tällaisella päätöksenteolla käveltäisiin kuntien itsehallinnon yli, eikä sellaista mekanismia voi hyväksyä.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Kuopio kaupunki pitää perusteltuna, että työvoimaviranomaisten toimintaa ohjaa valtakunnallisesti asetetut tavoitteet. Valtakunnallisen neuvottelukunnan rooli ja tehtävät ovat myös kannatettavia. Sen sijaan esitetyt moniportaiset ja monitoimijaiset ohjaus- ja valvontakäytännöt ovat kuntien itsehallintoon nähden epätarkoituksenmukaisena ja ylimitoitettuja.

Kuopion kaupunki katsoo, että valtakunnan tasolla tulee säätää lait sekä asettaa selkeät tavoitteet ja seurantamittarit tavoitteiden saavuttamisen seuraamiseksi. Kunnat järjestävät sitten toimintansa lain ja tavoitteiden mukaisesti itsehallintonsa puitteissa samoin kuin kaikissa muissakin kunnille annetuissa valtionosuustehtävissä. Mitään erillisiä alueellisia yhteistyö- ja seurantakeskusteluja ei tarvita.

Aluehallintovirasto valvoo kuntien toimintaa, eikä nykymallia ole tarpeellista tässäkin yhteydessä muuttaa.

Esitykseen on nostettu mukaan neuvottelumenettely tilanteissa, jossa kunnan / työllisyysalueen kyky työvoimapalveluiden järjestämiseen olisi merkittävästi heikentynyt muihin vastaaviin työvoimapalvelujen järjestäjiin verrattuna. Tilanteen arviointi perustuisi kokonaisarviointiin, jossa voitaisiin tarkastella esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien aktivointiastetta, muu työllistymistä edistävä toiminta, yli 12 kk:ta työnhakijana olleiden lisääntyminen, työnhakijan palveluprosessin toteutuminen lain mukaisesti tai muihin seikkoihin, joiden mukaan kunnan / työllisyysalueen kyky järjestää palveluja on merkittävästi heikentynyt. Kuopion kaupunki pitää esitettyä menettelyä vahvasti ylimitoitettuna eikä millään muotoa perusteltuna. Neuvottelumenettelyn malli on esitykseen otettu kuntalain 118 § arviointimenettelystä, joka on tarkoitettu erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa oleville kunnille. Esitetty työ- ja elinkeinoministeriön valvontarooli olisi poikkeuksellinen kaikkiin muihin kuntien valtionosuustehtäviin verrattuna, eikä huomioi kunnallista itsehallinto riittävästi.

Kuopion kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen valvonnan kompleksisuudesta. Valvonnan yhteydessä olisi arvioitava, kuuluuko vastuu havaitusta puutteesta tai epäkohdasta järjestäjälle vai tuottajalle vai kummallekin ja jos näin, miten vastuu määritellään eri toimijoiden välille. Ratkaistavaksi voi esimerkiksi tulla, mikä taho kantaa vastuun palvelujen saatavuudessa esiintyvistä ongelmista. Liittykö ongelma rahoituksen niukkuuteen tai siihen, että valtion ohjaus ohjaa toimintaa tiettyyn suuntaan, järjestämistä vastuullisen kykyyn toteuttaa järjestämistä vastuuta ja kohdentaa rahoitusta vai palvelujen tuottajan toimintaan? Vastuiden eriytymisen johdosta valvontaan liittyvät selvitystehtävät selvästi monimutkaisivat. Vastuiden eriyttämisestä voi seurata valvonnassa hyvin vaikeasti ratkaistavia kysymyksiä.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Kuopion kaupunki katsoo, että laissa esitetty vaatimus intensiivisestä ja vahvasta palveluprosessista kaikkia työnhakijoita koskevana on tarpeeton. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli ja siihen liittyvä työnhakijan palveluprosessi on nykyisellään liian kaavamainen, jäykkä ja tasapäistävä malli, jonka toteuttamiseen eivät osoitetut resurssit riitä. Kuopion kaupunki haluaa tähdentää, ettei se ole voinut toteuttaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa laissa säädettyä palveluprosessia TE-toimistosta siirretyillä resursseilla, vaan on joutunut käyttämään siihen kaupungin työllisyyspalvelun resursseja asiakkaiden palvelujen ja työttömyysturvatehtävien turvaamiseksi. Tämä ei ole ollut kuntakokeilujen alkuperäinen tarkoitus. Työnhakijan palveluprosessissa ei nyt tehdä työllisyyden edistämisen tavoitteiden näkökulmasta oikein kohdennettuja ja tarkoituksenmukaisia asioita. Kriittisiä resursseja hukataan sellaiseen työhön, jolla ei ole tosiasiallisia työllisyysvaikutuksia.

Onnistuminen työvoimapalveluiden kuntiin siirrossa edellyttää, että työvoimapalveluiden sisältöjä uudistetaan ja työnhakijan palveluprosessia joustavoitetaan. Työnhakijan palveluprosessin tulee perustua asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen sekä intensiivijaksojen ja tarjottavien palvelujen yksilölliseen harkintaan, ei laissa säädettyyn veloitteeseen. Kuopion kaupunki korostaa, että kunnilla tulee olla jatkossa aidosti mahdollisuus vaikuttaa asiakasprosessiin ja siihen, miten se edistää työnhakijoidensa työllistymistä.

Joustamattomaksi ja kaavamaiseksi säädetty palveluprosessi estää tällä hetkellä työpanoksen kohdentamisen asiakastarpeiden näkökulmasta sinne, missä siitä olisi työllisyystavoitteiden näkökulmasta eniten tarvetta ja hyötyä. Erityisen haitallinen esitetty palveluprosessi on pitkäaikaistyöttömien näkökulmasta. Alkuvaiheen intensiivijaksoon panostaminen syö valtaosan myös kuntakokeilun resursseista, eikä pitkäaikaistyöttömien lähes aina tarvitsemaan vahvaan ja pitkäkestoiseen työhön paluun tukeen jää enää mahdollisuuksia. Työnhakijan palveluprosessin toteuttaminen esitetystä muodosta aiheuttaa näin ollen rakennetyöttömyyden pahentumisen ja suuren työnhakijajoukon putoamisen työmarkkinoiden ulkopuolelle. Kuopion kaupunki esittää, että työnhakijan palveluprosessin toteuttamiseksi osoitettuja resursseja vahvistetaan pikaisesti lainsäädännön vaatimalle tasolle. Samalla tulee myös huomioida pitkäaikaistyöttömien prosessissa määritely, huomattavasti suurempi palvelutarve.

Luvussa 5 säädettäisiin työväilyksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että uudessa lainsäädännössä korostetaan vahvasti osaavan työvoiman saatavuuteen liittyviä tavoitteita ja ratkaisuja työväilykselle mukaan lukien. Tarjottavien työvoimapalveluiden tulee olla tasapainossa sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkaiden palvelutarpeiden täyttämisen näkökulmista tarkasteltuna. Tulevaisuudessa korostuneeseen osaamisperusteisen työväilyksen ja siihen liittyvien työllisyys-, yritys- ja koulutuspalveluiden yhteensovittaminen. On tärkeää, että lainsäädäntö mahdollistaa em. palveluiden yhteensovittamisen ja siihen liittyvän tarvittavan asiakastietojen vaihtamisen.

Työnhakuvelvollisuutta Kuopion kaupunki pitää perusteltuna työhaun ohjauksena.

Työväilyksen ja työnhakuvelvollisuuden rinnalle tarvittaisiin nykyistä vahvemmin esiin nostettuja ja resursoituja palveluja, joilla tuetaan työnhakijoiden itsensä työllistämistä ja alkavaa yritystoimintaa. Ei riitä, että maksetaan työnhakijalle kohdennettavia tukia yritystoiminnan aloittamiseksi tai annetaan mahdollisuus kokeilla yritystoimintaa rajoitetusti työttömyysetuudella.

Luvussa 4 esitetty työnhakijan palveluprosessi vie asiantuntijan työn fokusta vahvasti viranomaistehtävien, erityisesti työttömyysturvatehtävien, hoitamiseen vaikka asiantuntijan rooli on merkittävä myös työpaikkojen täyttämässä. Huomionarvoista myös on, että 2.5.2022 voimaan tullut lainsäädäntö asettaa uudet ja vanhat asiakkaat erilaiseen asemaan erityisesti työttömyyden

pitkittyessä sen mukaan, onko heille tehty alkuhaastattelu vai ei. Velvoittavien työtarjousten tekeminen vanhoille asiakkaille on nykyainsäädännössä mahdotonta. Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että lainsäädäntö olisi selkeä ja kohtelisi kaikkia työnhakijoita tasapuolisesti.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Kuopion kaupunki pitää kirjauksia tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksen sekä valmennusten ja kokeilujen osalta tällä erää hyväksyttävänä, mutta korostaa samalla palveluiden uudistamisen tärkeyttä jatkossa. Kyseinen palvelukokonaisuus tulee perata auki ja uudistaa muuttuvaa toimintaympäristöä ja asiakastarpeita paremmin vastaaviksi. Lähtökohtana tulee olla mahdollistavuus, joustavuus ja asiakaskohtainen räätälöitävyys. Tiukkaa säätämistä tulee välttää. Jo nyt on selvää, että tarvitaan vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien työelämäpolun rakentamiseksi uudenlainen matalan kynnyksen valmennuspalvelu. Tällainen palvelu voisi olla esimerkiksi edellisessä kuntakokeilussa Kuopiossa ja Porissa pilotoitu työelämäkokeilu.

Esityksen mukaisia palveluita toteutettaneen myös tulevaisuudessa usein ostopalveluina.

Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että asiakaspalveluiden ostoissa hankintakäytännöt pidettäisiin joustavina ja muuttuviin tilanteisiin tai asiakastarpeisiin ketterästi reagoivina. On tärkeää, että hankintakäytännöillä voitaisiin tukea myös paikallista elinvoimaa ja monipuolisen palveluntuottajaverkoston kehittymistä sekä monituottajamallin vahvistumista. Esimerkiksi Kuopiossa on hyviä kokemuksia sähköisten dynaamisten hankintajärjestelmien käyttämisestä yksilöperusteisissa asiakaspalveluissa.

Ammatinvalinta- ja uraohjauksen palveluissa näkyy jo nykyisellään suuret haasteet psykologien rekrytoinnissa. Ei ole kestävää, että ammatinvalinta- ja uraohjaus rakennetaan lähes kokonaan sellaisen ammattiryhmän varaan, joita ei ole saatavilla. Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että ammatinvalinta- ja uraohjauspalvelujen kokonaisuutta rakennetaan uudelleen mm. opinto-ohjaajien työpanoksen hyödyntäminen huomioiden.

Työkyvyn arvioinnin ja kehittämisen tueksi tarvitaan lisäresursseja ja kohdennettua ammatillisen kuntoutuksen palvelutarjontaa. Kysymyksessä olisi ennen kaikkea työllisyyspalvelujen prosessissa tehtävä työkykykoordinaattoreiden ja omavalmentajien pitkäkestoinen asiakaskohtaisesta räätälöitävä tuki. Tätä palvelua ei lakiesitys tunnista.

Kuopion kaupunki pitää hyvänä, että valmennuksien ja kokeilujen enimmäiskestot poistettaisiin. Asiakastarpeisiin perustuva kesto ja sisältö on oikea päämäärä. Palveluihin ja prosesseihin liittyvä säätely tulee kaikkialta karsia minimiin. Esityksen mukaan työvoimaviranomainen vastaisi jatkossa valmennusten ja kokeilujen aikaisesta vakuutusturvasta. Kuopion kaupunki edellyttää, että vastuun

siirto vakuutustenkin kohdalla tapahtuu kustannusneutraalisti, eli ko. kustannukset kuuluvat kunnille maksettavan korvauksen piiriin täysimääräisesti.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Kuopion kaupunki pitää hyvänä ratkaisuna, että työvoimakoulutusten järjestäminen ja toteuttaminen siirtyy kuntiin työvoimapalvelujen osana. Työvoimakoulutusten räätälöitävyys osana palvelukokonaisuutta paikallisiin tarpeisiin sovitettuna on edellytys niiden onnistumiselle. Työvoimakoulutusten hankinnoista vastaa nykymallissa keskitetysti alueen ELY-keskus, joten on tärkeää, että ELY-keskuksista siirtyy hankintojen mukana tarvittavaa osaamista kuntiin. Kuopion kaupunki huomauttaa, että myös työvoimakoulutuksiin tarvitaan uudistamista palvelureformin kautta.

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Kuopion kaupunki kannattaa muutosturvakoulutusta, jolla edistettäisiin tuotannollisilla ja taloudellisilla syillä irtisanottujen 55 vuotta täyttäneiden työllistymistä ja asemaa työmarkkinoilla. Muutosturvakoulutusta olisi tarkoituksenmukaista järjestää ko. henkilöille myös silloin, kun he jäävät työttömäksi yritystoiminnan loppumisen vuoksi. Kuopion kaupunki haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota jälleen kerran tarpeettoman yksityiskohtaiseen säätelyyn. Tarkoituksena on estää vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien henkilöiden putoaminen työttömyyteen. Joustavalle, riittävän tukevalle ja matalan byrokratian palvelulle olisi varmasti kysyntää. Koulutuksen kestoon (mx. 6 kk) ja arvoon (max. henkilön 2 kk:n palkka) liittyvät rajaukset voivat kuitenkin olla joissakin tapauksissa ongelmallisia. Osaamisen kehittämisen tarpeet ovat usein suurimmat matalasti koulutetulla väellä. Tällaisissa tapauksissa on riski, että koulutukseen käytettävissä oleva määräraha jäisi suhteettoman pieneksi.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Kuopion kaupunki katsoo, että erillisellä lausuntokierroksella oleva esitys omaehtoisen opiskelun osittaista vapauttamista on lähtökohtaisesti kannatettava. Huomioitava kuitenkin on, että siitä aiheutuu myös lisätyötä ja lisäkustannuksia kunnille. Velvoittavista haastatteluista aiheutuva työmäärän lisäys tulee korvata kunnille täysimääräisesti jo kuntakokeilun aikana.

Omaehtoisen opiskelun lisääntyminen työttömyysetuudella aiheuttaisi puolestaan kunnille työttömyysturvamenojen kasvua. Kuopion kaupunki esittää, että omaehtoinen opiskelu luettaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Tämä muutos kannustaisi asiakkaita päivittämään osaamistaan ja kuntia edistämään asiakkaiden osaamisen kehittämistä osana urapolkujen suunnittelua.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Lakipaketissa esitetään palkkatuen säätelyä muutettavaksi niin, että palkkatukea ei olisi jatkossa mahdollista myöntää kunnille, kuntayhtymille eikä näiden määräysvallassa oleville yhteisöille. Kuopion kaupunki ei hyväksy tätä esitystä. Kunnilla on ollut ja tulee myös jatkossa olemaan merkittävä rooli heikossa työmarkkina-asetmassa olevien henkilöiden työllistymispolkujen avaajana. Kunnan palkkatukityöllistäminen on toiminut väylänä kohti avoimia työmarkkinoita tai koulutuksellisia ratkaisuja. Myös palkkatuetulla oppisopisopimuskoulutuksella on ollut merkittävä rooli julkisen kuntasektorin rekrytointikanavana. Kaavailulla esityksellä on myös negatiivinen vaikutus kuntien valtionosuuden muodostumiseen kuten aiemmin on todettu.

Kuopion kaupunki haluaa kiinnittää huomiota myös yhdistyksille, säätiöille ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdistyksille myönnettävään 100 prosentin palkkatukeen kaavailtuihin muutoksiin. Esitetyt säädösmuutokset erityisesti kaupallisen toiminnan arvioinnin osalta olisivat sellaisia, että tässä toimintaympäristön murroksessa (sote-uudistus, TE-palvelut 2024 uudistus) ne voivat vaarantaa välityömarkkinatoimijoiden toimintaedellytyksiä. Riskinä on, että merkittäviä välityömarkkinatoimijoita joutuu supistamaan tai jopa lopettamaan toimintansa kaavailtujen muutosten kerrannaisvaikutusten johdosta. Välityömarkkinatoimijoilla on ollut ja tulee myös jatkossa olemaan merkittävä rooli vaikeimmin työllistyvien henkilöiden työllistymisedellytysten ja työelämäosallisuuden lisäämisessä. Näitä palkkatuettuja työpaikkoja ei ole Suomesta vara menettää. Menettely, jossa tapauskohtaisesti harkittaisiin mikä osa välityömarkkinatoimijan toiminnasta on katsottava kaupalliseksi toiminnaksi, olisi Kuopion kaupungin näkemyksen mukaan parempi vaihtoehto. Kategoriset rajaukset eivät toimi tässä kokonaisuudessa, vaan aiheuttavat pahimmillaan vaikeimmin työllistyvien työmahdollisuuksien merkittävän heikkenemisen ja välityömarkkinoiden supistumisen.

Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että esityksen linjaukset palkkatukea koskien arvioidaan vielä uudelleen laaja-alaisesti eri intressiryhmien näkemykset huomioiden sekä vaikutukset välityömarkkinatoimijoiden toimintaedellytyksiin ja eri asiakasryhmien työllistymisnäkyymiin selvitetään esitettyä huomattavasti perusteellisemmin.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Kuopion kaupunki kannattaa esitystä, jonka mukaan yritystoimintaan liittyvät tulot eivät estäisi starttirahan maksamista kokonaan, vaan ne otettaisiin huomioon starttirahaa vähentävänä tekijänä.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämiselvoitteesta.

Näkemyksenne:

Esitys lähtee siitä, että kunnille jää edelleen laissa säädetty työllistämiselvoite. Esityksessä kuitenkin todetaan, että jatkossa kunnille ei maksettaisi palkkatukea työllistämiselvoitteen piirissä olevien henkilöiden työllistämiseen, vaan kuntien tulee kattaa toiminnasta aiheutuvat kulut VOS-rahoituksella. Kuopion kaupunki vastustaa tätä esitystä. Työllistämiselvoitteen täyttämiseksi järjestettävä työ on jatkossakin luettava työllistymistä edistäväksi palveluksi, joka lasketaan mukaan laajan työttömyyden VOS-kriteeriin.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Esityksen mukaan työvoimapalveluista muodostuisi kunnille uusi valtionosuustehtävä. Kunnat hoitaisivat ko. tehtävän itse tai yhteistoiminnassa (vastuukunta tai kuntayhtymä) muiden kuntien kanssa. Järjestämistehtävää hoitava taho nimettäisiin työvoimaviranomaiseksi. Esityksen mukaan työvoimaviranomaisella ja KEHA-keskuksella olisi asiakastietojen osalta yhteisrekisterinpitäjäys. Kuopion kaupunki kaipaa vielä tarkennuksia yhteisrekisterinpitäjyyden soveltamiseen ja asiakastietojen käsittelyn mahdollisuuksiin tilanteissa, jos vastuukunta tekee yhteistyötä palvelutuotannon osalta muiden työllisyysalueen kuntien kanssa. Myös työvoimapalvelujen ja työllistymistä edistävien palvelujen tuottajien rooli asiakastietojen käsittelijänä kaipaa tarkennusta ja selvennystä.

Esitys sisältää voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavat kirjaukset asiakastietojen käyttötarkoituksista, asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. Esityksen mukaan valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut koostuisivat valtakunnallisesta tietovarannosta ja palvelualustasta sekä asiakastietojärjestelmästä. Työvoimaviranomaisia veloitettaisiin liittymään valtakunnalliseen tietovarantoon sekä käyttämään palvelualustaa. Työvoimaviranomainen voisi valita, käyttääkö omaan vai valtakunnallista asiakastietojärjestelmää.

Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että asiakastietojen käyttötarkoitusta tarkastellaan esityksestä poiketen tarvittaessa uudelleen. Järjestämisvastuun siirtoa kuntiin perustellaan esityksessä mm. sillä, että kun työllisyys-, koulutus- ja elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, tukevat palvelut paremmin nopean työllistymisen tavoitetta. Myös asiakastietojen hallinnan ja käyttöoikeusmääritysten tulee tukea ko. tavoitteen saavuttamista.

Sosiaali- ja terveystietojen käsittelyn osalta Kuopion kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen, jonka mukaan tietojen vaihdon perustaa kunnan, työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen kesken on syytä vahvistaa tilanteissa, joissa ei ole kyse monialaisen tuen lainsäädännön alaisista palveluista. Asiakkaan suostumuksella tapahtuvaan tietojen vaihtoon liittyy Kuntaliiton mukaan EU:n tietosuojasetuksen resitaalin 43 tarkoittama epäsuhta asiakkaan ja viranomaisen välillä. Tietojen vaihtaminen olisi kuitenkin tärkeää asiakkaan edun ja palvelutarpeiden mukaisten palveluiden järjestämiseksi, ja pitäisi näin ollen lainsäädännöllisesti mahdollistaa.

Kuopion kaupunki korostaa, että työvoimapalveluiden toimintaympäristö- ja toimintatapamuutoksen yhteydessä tulee arvioida tietoarkkitehtuuria, tarvittavia integraatio- ja järjestelmäratkaisuja sekä asiakastietojen käsittelyä uudestaan kokonaisvaltaisesti. Työvoimapalvelut rakennetaan kunnissa ekosysteemipohjalle, joten toimijakentän laajentuessa tarvitaan myös uudenlaisia palvelujen tarkoituksenmukaista digitalisoimista tukevia ratkaisuja. Kuopion kaupunki edellyttää, että kunnille jää mahdollisuus käyttää palvelukokonaisuudessa omia tietojärjestelmiä paremman asiakaspalvelun ja palvelukohtaannon sekä tiedonhallinnan ja vaikuttavuuden saavuttamiseksi. Suurimmilla kaupungeilla Kuopio mukaan lukien on jo valmiina tai kehitteillä ketterämpiä ja laajempia järjestelmäratkaisuja sekä kehittämispotentiaalia ja intressejä luoda niitä. On myös ensiarvoisen tärkeää, että kunnat saavat pikaisesti tiedot tietovarantoon liittymisen rajapintaratkaisusta sekä siitä, mitä tietoja valtakunnalliseen tietovarantoon tulee toimittaa. Asiakastiedon tulee myös liikkua valtakunnallisen tietovarannon ja kuntien asiakastietojärjestelmien välillä molempiin suuntiin. Rajapintaratkaisujen kehittämistä ja tekemistä tuleekin viedä systemaattisesti eteenpäin yhdessä kuntien ja niiden järjestelmätoimittajien kanssa.

Uudistuksen onnistumisessa on avainasemassa asiakastietojen hallinnan sujuvuus ja käyttäjälähtöiset ratkaisut olipa kysymys sitten valtion ylläpitämistä tai kuntien omista järjestelmistä. Kuopion kaupunki haluaa kiinnittää huomiota siihen, että kuntien ja valtiontoimijoiden välinen yhteistyö ei ole ollut tässä kokonaisuudessa riittävää. Kunnilla ei ole myöskään ollut mahdollisuutta saada riittävästi tietoa KEHA-keskuksen suunnittelutyön pohjalla olevista tiedonhallintamalleista, järjestelmäkehityksen ja järjestelmien käyttöönoton aikatauluista tai tietovarantoon liittyvien rajapintojen rakentamisesta. KEHA-keskus tulee velvoittaa tekemään nykyistä vahvemmin laajempaa yhteistyötä kuntien kanssa.

Esityksessä todetaan, että tietojärjestelmämuutoksista kunnille aiheutuvia kustannuksia on vaikea ennakoita. Kuopion kaupunki yhtyy tähän näkemykseen. Kuntien lähtötilanteet vaihtelevat suuresti, eikä kaikilla kunnilla ole vielä välttämättä riittävää ymmärrystäkin tarvittavista järjestelmäratkaisusta. Myös valtakunnallisiin tietojärjestelmäratkaisuihin (mm. TEA, kotoutumisen asiakastietojärjestelmä) näyttäisi liittyvän paljon epävarmuuksia ja aikataulullisia haasteita. Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että tietojärjestelmiin liittyviä kustannusvaikutuksia selvitetään aktiivisesti ja tarkennetaan vielä lausuntokierroksen aikana. Kustannusvaikutukset tulee olla selvillä viimeistään lakiesityksen valiokuntakäsittelyn aikana, jotta eri tahot pystyvät vielä esittämään asiaan liittyviä huomioita.

KEHA-keskus toimisi esityksen mukaan valtakunnallisen tietojärjestelmän ylläpitäjänä ja tiedonhallintalain mukaisena tietojärjestelmästä vastuussa olevana tahona sekä vastaisi ko. tietojärjestelmään liittyvästä käyttäjäoikeuksien määrittelystä. Käyttäjäoikeuksien myöntämiseen olisi tulossa kuitenkin tehtäviä myös työvoimaviranomaiselle oman toimintansa ohella. Kuopion kaupunki haluaa tähdentää, että valtakunnallisen tietojärjestelmän käyttöön ottaneille kunnille tulee korvata täysimääräisesti ne kustannukset, jotka aiheutuvat ko. järjestelmän käyttöoikeuksien myöntämisestä, kouluttamisesta tai pääkäyttäjänä toimimisesta.

TE-palvelut 2024 uudistuksen kanssa yhtä aikaa tulee voimaan kotoutumislain uudistus. Kotoutumislain uudistuksessa ollaan myös suunnittelemassa valtakunnallista tietojärjestelmää ja tietovarantoa asiakastiedon hallinnan parantamiseksi. Kuopion kaupunki katsoo, että nämä kaksi tietojärjestelmähanketta tulisi yhdistää. Tulevaisuuden työvoima- ja kotoutumispalveluilla olisi lakiesitysten mukaan vahva kytkös ja kuntien rooli molempien järjestämisvastuussa olisi keskeinen. Näin ollen olisi perusteltua, että myös järjestelmä- ja tietovarantojen kehittämistä tehtäisiin yhtenä kokonaisuutena.

Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että työ- ja elinkeinoministeriölle esitetty mahdollisuus tulotietojen käyttöön tiedolla johtamisen tueksi ulotetaan koskemaan myös kuntia. Kunnille on välttämätöntä voida tarkastella palvelujen vaikuttavuutta tulokertymien muutosten kautta reaaliaikaisesti. Jos tämä raportointi kierrätettäisiin valtion kautta, tulisi siihen liian suuret viiveet. Tulotietojen tarkastelumahdollisuudella on suora yhteys kuntien kasvavien rahoitusvastuiden kanssa.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

Kuopion kaupunki katsoo, että palvelualustaa koskevat esitykset ovat pääosin perusteltuja. On tärkeää, että työpaikat tulevat avoimeksi valtakunnallisesti ja että työvoiman liikkuvuutta edistetään kaikin mahdollisin keinoin. Asiakkaiden työnhakuprofiilien tallentaminen palvelualustalle on myös perusteltua.

Kuopion kaupunki esittää, että palvelualustalle muodostuvan asiakkaiden työnhakuprofiilien tietovarannon hyödyntämistä avattaisiin esitettyä enemmän. Olisi tärkeää, että kunnat ja työllisyysalueet voisivat hyödyntää ko. tietovarantoa täysimääräisesti palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä asiakkaiden tietosuoja ja henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus huomioiden.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Kuopion kaupunki pitää tarpeellisena arvioida KEHA-keskukselle kaavailtua roolia palvelujen järjestämisessä kriittisesti uudelleen. KEHA-keskuksen roolin muuttumista henkilöasiakaspalveluja järjestäväksi tahoksi Kuopion kaupunki ei pidä perusteltuna. Erityisen huolestuttavana on pidettävä KEHA-keskukselle kaavailtua roolia järjestää nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen palveluja, kun samaan aikaan vakinaistetaan lainsäädännöllä nuorten työllistymistä edistävä matalan kynnyksen monialaisen tuen yhteispalvelu (entinen ohjaamo). Kuopion kaupunki katsoo, ettei tällaisia päällekkäisiä palvelurakenteita tule synnyttää.

Kuopion kaupunki pitää myös tärkeänä, että kansainvälisten osaajien rekrytointiin liittyvät palvelut ja asiantuntijat työskentelevä kunnissa, missä työnantajien muutkin palvelut sijaitsevat. Kansainvälisen rekrytoinnin koordinaattoreiden ja EURES-asiantuntijoiden sijoittaminen valtionhallintoon ei tue alueilla tapahtuvaa osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvää työtä.

Kuopion kaupunki katsoo, että TE-toimistoissa aiemmin sijainneet yritysten kehittämispalvelut tulee siirtää TE-palvelujen kokonaisuuden mukana kuntiin, ei ELY-keskuksiin. Kuntiin muodostuu laaja-alainen elinvoimaekosysteemi, jossa kuntien työllisyys-, koulutus- ja yrityspalveluilla tulee olemaan keskeinen rooli. Ei ole perusteltua, että yritysten kehittämispalvelut irrotetaan tästä toiminnallisesta kokonaisuudesta.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Kuopion kaupunki kannattaa esitystä, jolla työllisyyden edistämisen kuntakokeilut päättyisivät samaan aikaan, kun työvoimapalveluiden järjestämisvastuu astuu voimaan.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Kuopion kaupunki pitää valtiosuuden muodostumiseen liittyvää esitystä, jossa kriteerinä käytettäisiin 70 % painotuksella työikäistä väestöä ja 30 % painotuksella laajaa työttömyyttä, kunnille riskialttiina ja suhdanneherkkänä mallina. Kuntien talouden ja toimintavarmuuden turvaamiseksi olisi tärkeää, että valtiosuuskriteerit huomioisivat paremmin kuntien vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelta tulevia suhdannevaihteluita ja shokkeja sekä niistä aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia. Kuopion kaupunki esittää, että valtiosuuskriteereiden painoarvot muutettaisiin niin, että työikäisen väestön painoarvo olisi 50 % ja laajan työttömyyden 50 %. Suhdannevaihteluiden lisäksi tämä malli huomioisi paremmin työvoimapalveluiden asiakastarpeista ja kasvavasta työttömyydestä aiheutuvat kustannukset (täysimääräinen korvaus) säilyttäen kuitenkin samalla kannustimet hyvään työllisyyden hoitoon.

Laajan työttömyyden kriteeri on esityksessä määritelty sisältävän työttömät ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat. Laajan työttömyyden maksettavaan valtiosuuteen sisältyisi näin ollen myös kaikki ne henkilöt, jotka ovat palkkatuetussa työssä. Esityksessä palkkatuettu työ sekä kunnan työllistämismallin piiriin kuuluvien työllistäminen on nimetty uudelleen ja rajattu kokonaan pois työllistymistä edistävästä palveluista kuntien, kuntayhtymien ja niiden vaikutuspiiriin kuuluvien yhteisöjen osalta. Esitystä perustellaan sillä, että kunta ei voisi myöntää itselleen palkkatukea ja että kunta voisi työllistää haluamansa henkilöt VOS-rahoituksen kautta saaduilla korvauksilla. Esityksessä on jätetty huomioimatta se, että tällaisella rajauksella pienennetään kunnille tulevia valtiosuusia. Kuopion kaupunki ei voi hyväksyä tällaista kuntien rahoituspohjaa murentavaa esitystä, vaan edellyttää, että kaikki työttömille järjestettävät työllistymistä edistävät palvelut ml. kuntien, kuntayhtymien ja niiden konserniyhteisöjen työllistämistoiminta tulee olla mukana VOS-kriteereiden ja kuntien rahoituspohjan määrittelyssä.

Esitetty siirtymäaika on liian lyhyt.

Kuopion kaupunki pitää tärkeänä, että työttömyysetuuksien kompensatiomallia tarkennettaisiin niin, että se kompensoi jatkossa työikäisen väestön lisäykset sekä mahdolliset työttömyysetuuksien tasossa tapahtuvat muutokset täysimääräisesti kunnille. Kuntien rahoitusvastuulla oleville työttömyysetuuskustannuksien muutokselle tulisi myös asettaa katto, jonka ylittävältä osalta valtio kantaa vastuun. Lakiluonnoksen mukaisessa rahoitusmallissa ongelma on se, että kunnasta riippumattoman poikkeuksellisen suhdanneshokin seurauksena kunnan tulopohja heikkenee ja työttömyysetuuksien kustannukset kasvavat tilanteessa, jossa kunnan tulisi pystyä kohdentamaan lisärahoitusta työvoimapalveluihin. Katon ylittävältä osalta rahoitusvastuun siirto valtion vastuulle on perusteltua, sillä valtion taloudessa on enemmän taloudellista liikkumavaraa ja riskinsietokykyä kohdata äkillisiä suhdannemuutoksia kuin kuntien taloudessa.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Kuopion kaupunki esittää, että kaikki kuntien järjestämismallilla olevat henkilöasiakkaiden työllisyyspalvelut luettaisiin työttömyysturvalain mukaisiksi työllistymistä edistäviksi palveluiksi. Tämä muutos tukisi palvelu-uudistuksen asiakaslähtöisyyttä, vahvistaisi ja yhdenmukaistaisi asiakkaan asemaa palveluiden aikana ja yksinkertaistaisi palvelujärjestelmää.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;
Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;
Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Kuopion kaupunki kannattaa esitystä ohjata asiakkaat työllistymistä edistävän monialaisen tuen piiriin palvelutarpeidensa mukaisesti ilman työttömyyden keston liittyviä rajoituksia. Menettelytavan muutoksella olisi mahdollista ehkäistä työttömyysjaksojen pitkittymistä.

Pelkkään palvelutarvearvioon pohjautuvalla asiakasohjauksella on kuitenkin se vaikutus, että palvelun tarvitsijoiden määrää olisi vaikea ennakoida. Nykytiedon valossa olisi todennäköistä, että monialaisen tuen tarvitsijoiden määrä kasvaisi merkittävästi. Esityksessä kasvun on arvioitu olevan n. 30 % nykyisiin TYP-asiakasmääriin verrattuna. Riskinä on, että monialaisessa verkostossa ei pystytä varautumaan kasvaviin asiakasmääriin riittävillä henkilöstövarauksilla. Erityisen kriittiseksi tulee yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa. Ilman sen onnistumista monialaisen tuen vaikuttavuus häviää.

Esitetyn työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijoiksi tulisi tunnistaa kaikki ne toimijat, joita henkilön palvelutarve edellyttää. Pykälään tulisi osapuoliksi lisätä työllisyysviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kelan lisäksi myös kunnat (esim. sivistys- ja nuorisopalvelut), joiden rooli on monien asiakkaiden palvelutarpeissa keskeinen. Kuntien rooli tulisi huomioida myös muissa luonnoksen yhteistoimintaa koskevissa pykälissä.

Kuopion kaupunki pitää kannatettavana esitystä työllistymistä edistävästä nuorten monialaisesta tuesta. Kyseinen palvelu tulisi kuitenkin kytkeä kiinteämmin muuhun monialaisen tuen yhteistoimintamalliin sekä kiinnittää saman johtoryhmän alaisuuteen. Nuorten monialaisen tuen palvelukokonaisuus ja asiakasryhmät voisivat kuitenkin olla esityksen mukaisia. Kuopion kaupunki esittää, että kuntien järjestämisvastuulle tulevaan nuorten monialaisen tuen palvelukokonaisuuteen liitetään lakiesityksessä KEHA-keskuksen järjestämisvastuulle ehdotetut nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen palvelut. Nuoret asuvat, elävät ja toimivat kunnissa, joten järjestämisvastuu nuorten palveluista tulee olla yksiselitteisesti kunnilla. Valtiolla ja kunnilla ei tule olla päällekkäisiä tehtäviä, vaan kyseinen rahoitus tulee ohjata kuntiin.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Esitykseen sisältyvät lait olisivat tulossa voimaan 1.12.2024. Kuopion kaupunki ei pidä tätä ajankohtaa tarkoituksenmukaisena, vaan esittää, että esityksen lait tulisivat voimaan 1.1.2025.

Oksanen Pirjo
Kuopion kaupunki / työllisyyspalvelu